

CURTEA
DE APEL CHIȘINĂU

2043, mun. Chișinău, str. Teilor 4
www.instante.justice.md; e-mail: cac@justice.md
Tel. (022) 409-209; Fax: (022) 635-355

CHISINAU
COURT OF APPEAL

4 Teilor str., Chișinău 2043
www.instante.justice.md; e-mail: cac@justice.md
Tel. (022) 409-209; Fax: (022) 635-355

Nr. 4-3571-553 din 13.03.2022

Dosar nr. 3a-1264/21

Curtea Constituțională
str. Al. Lăpușneanu, nr. 28, Chișinău, Republica Moldova, MD-2004

Curtea de Apel Chișinău, vă remite sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a prevederilor art. 5 alin. (1), (2) și art. 50 alin. (1) din Legea nr. 156/1998 privind sistemul public de pensii.

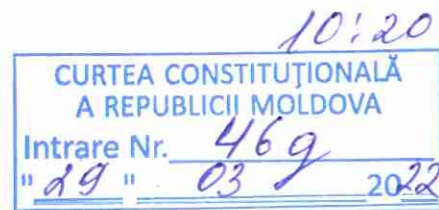
Anexă: Originalul cererii de ridicare a excepției de neconstituționalitate, sesizarea total pe 9 file și copia încheiere din 22 februarie 2022 pe 3 file.

Judecătorul Curții de Apel Chișinău

Dășchevici Grigore

Ex. Grefier: Chiselița Alina

**Sesizare privind excepția de neconstituționalitate
a prevederilor articolului 5 alin. (1) și (2) și articolului 50 alin. (1)
din Legea nr. 156/1998 privind sistemul public de pensii**

A. Autorul excepției de neconstituționalitate

A.1. Persoană fizică

1. Nume - Frija

2. Prenume - Mihail

5. Reprezentant, în temeiul art. 75 alin. (1)¹ CPC, al apelantului - Frija Radu

A.3. Instanța de judecată

1. Denumirea instanței de judecată/sediu – Curtea de Apel Chișinău

2. Judecător/complet de judecată – judecător raportor Grigore Dașchevici

B. Informații pertinente despre cazul dedus judecării instanței de drept comun

Reclamantul Frija Mihail s-a adresat în instanță cu cerere de chemare în judecată în contencios administrativ împotriva Casei Naționale de Asigurări Sociale, cu solicitări, inclusiv, privind obligarea la înfăptuirea unor acțiuni și constatarea unor fapte.

În argumentarea cererii de chemare în judecată a menționat că, la 15 septembrie 2016 a împlinit vechimea necesară stabilirii pensiei în conformitate cu prevederile Legii nr. 156/1998 privind pensiile de asigurări sociale de stat. Prezentând documentele necesare, pensia a fost stabilită începând cu 15 septembrie 2016. Pentru a înțelege modul de calcul al pensiei și a avea certitudinea calculării corecte a cuantumului acesteia a solicitat CNAS prezentarea informațiilor despre modul de calculare al pensiei și perioadele de timp luate în calcul la stabilirea acesteia.

Prin răspunsurile CNAS a fost prezentat modul de calculare a vechimii în muncă pentru stabilirea pensiei, vechimea în muncă care a fost luată în calcul. Nefiind de acord cu modul de calcul al vechimii în muncă, a fost inițiat prezentul proces de judecată.

Astfel, potrivit documentelor prezentate pentru stabilirea pensiei, reclamantul a activat, în perioada 04.08.1983 – 30.11.1990 în regiunea Amur, raionul Zeia, localitatea Dugda la „Moldavstroi BAM”. Conform adeverinței eliberate de SA „Consocivil” regiunea unde a activat este echivalată cu Extremul Nord.

Este de menționat faptul că, la momentul activității în acea regiune, legislația în vigoare prevedea un mod de calcul special al vechimii în muncă pentru stabilirea pensiei.

Astfel, în conformitate cu pct. 5 lit. d) din actul normativ - Decretul Prezidiumului Sovietului Suprem al URSS din 10 februarie 1960 „Despre ordonarea înlesnirilor persoanelor ce lucrează în raioanele Extremului Nord și în localitățile echivalate cu raioanele Extremului Nord” aprobat prin Legea URSS din 7 mai 1960 (*„Указ Президиума Верховного Совета СССР от 10 февраля 1960 года „Об упорядочении льгот для лиц, работающих в районах крайнего севера и в местностях, приравненных к районам крайнего севера”, Утвержден Законом СССР от 07.05.60 (Ведомости ВС СССР, 1960, N 18, ст. 147)*), cu modificările ulterioare, lucrătorilor, transferați, detașați sau invitați la muncă în raioanele Extremului Nord și în localitățile echivalate cu raioanele Extremului Nord, li se stabilește următoarea facilitate – de a considera un an de muncă în raioanele Extremului Nord și în localitățile echivalate cu raioanele Extremului Nord ca un an și șase luni de muncă în cazul calculării vechimii care dă dreptul la pensie pentru limită de vîrstă și pensie de dizabilitate.

De asemenea, în actul normativ Nomenclatorul raioanelor Extremului Nord și al localităților echivalate cu raioanele Extremului Nord, asupra cărora se răsfrînge acțiunea Decretelor Prezidiumului Sovietului Suprem al URSS din 10 februarie 1960 și 26 septembrie 1967 despre facilitățile pentru persoanele ce lucrează în aceste raioane și localități, Anexa nr. 8, aprobat prin Hotărîrea Sovietului de Miniștri al URSS nr. 1029 din 10 noiembrie 1967 (*Перечень районов крайнего севера и местностей, приравненных к районам крайнего севера, на которые распространяется действие указов Президиума Верховного Совета СССР от 10 февраля 1960 г. и от 26 сентября 1967 г. о льготах для лиц, работающих в этих районах и местностях, Приложение 8, Утвержденно Постановлением Совета Министров СССР от 10 ноября 1967 г. N 1029*), la compartimentul Localități echivalate cu raioanele Extremului Nord, este menționată Regiunea Amur: raioanele Zeia, Selemdjinsc și Tînda.

Ambele acte normative vizate au fost identificate în arhivele de stat ale Republicii Moldova și Federației Ruse și anexate la materialele cauzei.

Astfel, este evident că atât la inițierea activității reclamantului în regiunea Amur, la 04.08.1983, pe parcursul întregii perioade de muncă, cât și la finalizarea acesteia la 30.11.1990 era în vigoare legea care a stabilit că perioada respectivă de muncă urmează a fi calculată în raport de 1 an de muncă - 1 an și 6 luni de vechime pentru stabilirea pensiei.

Cu toate acestea, Casa Națională de Asigurări Sociale a calculat perioada respectivă de muncă conform formulei 1 an de muncă – 1 an vechime pentru stabilirea pensiei.

Nefiind de acord cu modul de calcul al perioadei respective, a fost inițiat prezentul proces fiind solicitate: **1) constatarea faptului că vechimea în muncă a reclamantului pentru perioada de activitate 04.08.1983 – 30.11.1990, se calculează conform formulei un an de activitate ca un an și 6 luni de vechime în muncă pentru stabilirea pensiei; 2) obligarea Casei Naționale de Asigurări Sociale să calculeze, începând cu 15 septembrie 2016, vechimea în muncă a reclamantului calculată la stabilirea pensiei, ținând cont de faptul că perioada de activitate 04.08.1983 – 30.11.1990, se calculează conform formulei un an de activitate ca un an și 6 luni de vechime în muncă, majorând astfel, vechimea în muncă realizată până la 01.01.1999, precum și stagiul total de vechime în muncă cu 3 ani 7 luni și 28 zile; 3) obligarea Casei Naționale de Asigurări Sociale să calculeze începând cu 15 septembrie 2016, vechimea în muncă realizată până la 01.01.1999, precum și stagiul total de vechime în muncă cu includerea în acesta a tuturor perioadelor de activitate realizate până în anul 1999 menționate în carnetul de muncă, precum și alte cerințe subsidiare.**

Judecătoria Chișinău, sediul Rîșcani, prin Hotărîrea din 21.06.2021, a respins integral cererea de chemare în judecată ca fiind nefondată.

În consecință, reclamantul Frija Mihail a declarat apel împotriva Hotărîrii nominalizate, solicitînd casarea integrală a Hotărîrii cu emiterea unei noi hotărîri de admitere integrală a acțiunii.. La momentul de față litigiul se află în examinare la Curtea de Apel Chișinău.

C. Obiectul sesizării

Obiectul excepției de neconstituționalitate îl constituie articolul 5 alin. (1) și (2) și articolul 50 alin. (1) din Legea nr. 156/1998 privind sistemul public de pensii, în sensul omisiunii includerii în stagiul de cotizare a perioadelor de activitate realizate până la intrarea în vigoare a Legii respective, în conformitate cu procedurile de calcul prevăzute de legislație la momentul realizării acelei activități de muncă.

Cu referire la aplicabilitatea prevederilor contestate precizez că, la examinarea problemei invocate și soluționarea litigiului apărut, atât CNAS, cât și instanța de judecată și-au întemeiat poziția de respingere a cererii pe faptul că normele invocate supra, nu prevăd posibilitatea calculării în stagiul de cotizare pentru stabilirea pensiei, decît conform formulei un an de activitate – un an de stagiul de cotizare, chiar dacă actele legislative ce erau în vigoare la momentul desfășurării activității prevedeau o altă formulă.

Înalta Curtea în jurisprudența sa a reținut că omisiunea legislativă poate constitui obiect de examinare al Curții Constituționale dacă prin aceasta este afectat un drept fundamental (a se vedea HCC nr.17 din 19 mai 2016, §71; DCC nr.28 din 12 martie 2020, §24; DCC nr.123 din 22 octombrie 2020, §26; DCC nr.162 din 29 decembrie 2020, §23. HCC nr. 12 din 6 aprilie 2021).

D. Argumentarea incidenței unui drept sau a mai multor drepturi din Constituție

Susținem că prevederile legale contestate în fața Curții Constituționale sunt contrare următoarelor norme din Legea supremă:

Art. 16 alin. (2) din Constituție: Toți cetățenii Republicii Moldova sînt egali în fața legii și a autorităților publice

Art. 41 alin. (1) din Constituție : Orice persoană are dreptul la muncă, la libera alegere a muncii, la condiții echitabile și satisfăcătoare de muncă, precum și la protecția împotriva șomajului.

Art. 46 alin. (1) din Constituție: Dreptul la proprietate privată, precum și creanțele asupra statului sînt garantate.

Art. 47 alin. (2) din Constituție: Cetățenii au dreptul la asigurare în caz de: șomaj, boală, invaliditate, văduvie, bătrînețe sau în celelalte cazuri de pierdere a mijloacelor de subzistență, în urma unor împrejurări independente de voința lor.

Art. 54 alin. (1), (2) și (4) din Constituție:

(1) În Republica Moldova nu pot fi adoptate legi care ar suprima sau ar diminua drepturile și libertățile fundamentale ale omului și cetățeanului.

(2) Exercițiul drepturilor și libertăților nu poate fi supus altor restrîngerii decît celor prevăzute de lege, care corespund normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional și sînt necesare în interesele securității naționale, integrității teritoriale, bunăstării economice a țării, ordinii publice, în scopul prevenirii tulburărilor în masă și infracțiunilor, protejării drepturilor, libertăților și demnității altor persoane, împiedicării divulgării informațiilor confidențiale sau garantării autorității și imparțialității justiției.

(4) Restrîngerea trebuie să fie proporțională cu situația care a determinat-o și nu poate atinge existența dreptului sau a libertății.

E. Argumentarea pretenției încălcării a unuia sau a mai multor drepturi garantate de Constituție

Reclamantul, începînd în anul 1983 activitatea în regiunile echivalente Extremului Nord era în cunoștință de existența Decretului Prezidiumului Sovietului Suprem al URSS din 10 februarie 1960 „Despre ordonarea înlesnirilor persoanelor ce lucrează în raioanele Extremului Nord și în localitățile echivalate cu raioanele Extremului Nord” aprobat prin Legea URSS din 7 mai 1960.

Potrivit actului legislativ enunțat, statul și reclamantul și-au asumat obligații reciproce. Astfel, reclamantul era obligat să muncească în locații aflate în regiunile echivalente Extremului Nord, iar statul era obligat să acorde anumite compensații pentru acest fapt.

Obligațiile asumate de către stat, pentru realizarea dreptului la muncă anume în locațiile necesare la acel moment statului, se împart temporal în cele de moment și în cele de durată. Astfel, garanțiile de moment prevedeau plata unui salariu, cu sporuri corespunzătoare, concedii

suplimentare, alte facilități imediate. Garanțiile de durată, presupuneau obligația statului de a recunoaște perioada de muncă realizată, conform calculului un an de activitate ca un an și șase luni de muncă în cazul calculării vechimii care dă dreptul la pensie pentru limită de vârstă.

Corespunzător, reclamantul și-a îndeplinit obligațiile asumate și a activat în localitățile echivalate Extremului Nord în perioada 04.08.1983 – 30.11.1990. Statul, însă, la momentul când reclamantul a atins vârsta necesară stabilirii pensiei a refuzat să-și execute obligațiile sale și nu a recunoscut calculul vechimii în muncă conform formulei enunțate supra.

Articolul 41 alin. (1) din Constituție statuează că orice persoană are dreptul ... la condiții echitabile ... de muncă. Conform DEX, *echitabil* presupune – *întemeierea pe dreptate, adevăr, just*. Respectiv, în momentul în care munca este prestată ca urmare a garantării faptului că, în viitor, vor fi acordate anumite facilități, iar la scadența acestor facilități nu sunt recunoscute și nici acordate, rezultă că persoana a fost dusă în eroare, iar munca realizată de către aceasta nu poate fi considerată ca fiind realizată în condiții echitabile. Or, beneficiarul acelei munci – statul, a obținut cele dorite (munca în condiții extreme), dar condițiile pe care le-a promis nu le-a realizat, respectiv aceste condiții nu au fost bazate pe adevăr și dreptate.

Corespunzător, omisiunea statului de a recunoaște obligațiile asumate conform unei legi, presupune încălcarea condițiilor echitabile de muncă, garantate de articolul menționat.

Articolul 47 alin. (2) din Constituție consfințește dreptul cetățenilor la asigurare în caz de bătrânețe. Acest drept este asigurat de stat prin pensii pentru limită de vârstă. Marja de discreție a statului la determinarea condițiilor de pensionare și obținerea a garanțiilor sociale nu poate echivala cu utilizarea abuzivă a mecanismelor de care dispune. Acumularea, de către persoană, a vechimii în muncă necesare, ca parte componentă a procesului de obținere a pensiei, este definitorie pentru beneficierea de dreptul garantat de Constituție.

În acest context, statul are marja de a stabili ce perioade de activitate vor fi luate în calcul și care va fi formula de calcul al acestor perioade. Dar, din momentul în care cetățeanul a îndeplinit condiția prestabilită, statul nu mai are dreptul de a anula acea perioadă de activitate sau acea formulă de calcul. Modificarea/anularea condițiilor conform cărora statul va considera anumite perioade de activitate ca fiind eligibile pentru obținerea dreptului la pensie, pot fi opozabile doar pentru perioadele din momentul în care aceste modificări /anulări au intrat în vigoare și nicidecum nu se pot extrapola asupra perioadelor de activitate realizate deja.

Urmează a ține cont de faptul că, cuantumul pensiei depinde în mod direct de calculul vechimii în muncă, corespunzător, diminuarea sau neluarea în calcul a anumitor perioade de activitatea în muncă are repercusiuni directe asupra cuantumului pensiei. Respectiv, diminuarea pensiei sau stabilirea acesteia într-un cuantum mai mic decât ar fi trebuit presupune o ingerință directă în dreptul de proprietate, garantat de art. 46 alin. (1) din Constituție.

Curtea Constituțională în Hotărârea nr. 19/2016, în paragraful 47 a menționat că, *caracteristica conceptuală a acestora (a drepturilor sociale) constă în faptul că ele nu au un caracter necondiționat și că pot fi solicitate numai în limitele prevăzute de lege. Această caracteristică acordă legiuitorului autoritatea de a stabili condiții specifice pentru exercitarea drepturilor sociale. În același timp, implementarea prevederilor legale nu poate fi în conflict cu principiile constituționale, astfel încât normele legale relevante nu pot nega și nici stinge*

drepturile sociale garantate constituțional. Astfel, la punerea în aplicare a dispozițiilor constituționale ce garantează drepturile sociale, legiuitorul trebuie să respecte articolul 54 alin.(4) din Constituție, care prevede că, la angajarea dispozițiilor referitoare la restrângerea drepturilor și a libertăților fundamentale, existența și substanța acestor drepturi și libertăți trebuie să fie păstrată.

Avînd în vedere principiul enunțat, urmează a ține cont de faptul că, calcularea vechimii de muncă conform procedurii enunțate supra este un drept dobîndit de reclamant în virtutea unei norme legale și nu poate fi suprimat ulterior. La momentul respectiv statul a instituit o condiție – munca în localitățile Extremului Nord și teritoriile echivalente, condiție care a fost îndeplinită de către acesta. Ca urmare a îndeplinirii condițiilor stabilite a fost obținut dreptul, care are un caracter viager, de a fi calculată acea perioadă conform procedurii menționate.

În context, menționez că prin Hotărârile Curții Constituționale au fost de multiple ori recunoscută *universalitatea principiului respectării drepturilor dobîndite anterior în mod licit* (de exemplu Hotărîrea nr. 5/2006, Hotărîrea nr. 9/2004, Hotărîrea nr. 4/2000) și *imposibilitatea pierderii acestora sau reconsiderarea beneficiului produs prin dobîndirea lor.*

Faptul că la un moment dat legea nouă nu mai reglementează un raport similar celui menționat supra, nu presupune automat că se anulează toate drepturile dobîndite anterior în virtutea legilor vechi.

Potrivit teoriei generale a dreptului, drepturilor dobîndite anterior constituie drepturi subiective intrate în patrimoniul juridic al drepturilor deținute de o persoană, dobîndite la un moment dat ca urmare a îndeplinirii condițiilor impuse de o lege în vigoare la momentul dobîndirii aceluși drept. Odată dobîndit un drept, în temeiul unei legi, acel drept nu mai poate fi anulat sau retras persoanei fizice, ca urmare a abrogării legii în temeiul căruia s-a născut acel drept subiectiv.

Dreptul subiectiv, odată dobîndit, este exercitat de titularul său tot restul vieții.

Conform art. 54 alin. (2) din Constituția Republicii Moldova, un drept poate fi restrîns, nu și anulat. Totodată, restrîngerea unui drept poate avea loc doar dacă această restrîngere este prevăzută de lege și fiind prevăzută de lege corespunde normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional și este necesară în interesele securității naționale, integrității teritoriale, bunăstării economice a țării, ordinii publice. Totodată, potrivit alin. (4) din același articol, *restrîngerea trebuie să fie proporțională cu situația care a determinat-o și nu poate atinge existența dreptului.*

Constatăm că, nerecunoașterea drepturilor obținute de către reclamant, constituie o restrîngere a acestor drepturi care nu are un interes vizînd asigurarea securității naționale sau ordinii publice. Concomitent, omisiunea legiuitorului de a recunoaște dreptul subiectiv născut în virtutea unei legi nu este proporțional cu circumstanța care a determinat această omisiune, de fapt, aducîndu-se atingere directă existenței dreptului respectiv.

Astfel, extrapolînd normele citate la circumstanțele cauzei, constatăm că:

- a) reclamantul a obținut un drept subiectiv, în temeiul unei legi în vigoare și aplicabile, atît pe teritoriul unde au fost realizate condițiile pentru obținerea dreptului dat (munca în Extremul Nord), cît și pe teritoriul actual al Republicii Moldova, care era parte componentă a URSS la acea dată;
- b) dreptul subiectiv a fost obținut ca urmare a îndeplinirii condițiilor stabilite de lege;

c) refuzul CNAS de a recunoaște dreptul subiectiv se întemeiază pe faptul că actuala lege (Legea nr. 156/1998) nu prevede calcularea vechimii în muncă cu înlesniri, respectiv există o omisiunea legală în recunoașterea drepturilor subiective dobândite anterior.

Subsidiar, dorim să atragem atenția și asupra faptului că omisiunea de a reglementa circumstanțele enunțate nu vizează doar problematica Legii URSS din 7 mai 1960, în vigoare în anii 80-90 ai secolului trecut.

O situație similară se atesta și în cazul persoanelor care au luptat în Afganistan în perioada 1979 – 1989 și în războiul de la Nistru din 1992.

Astfel, potrivit pct. 1 din Hotărârea Sovietului de Miniștri al URSS nr. 59-27 din 17 ianuarie 1983, s-a stabilit că pentru militarii Armatei Sovietice, termenul îndeplinirii serviciului militar în contingentul limitat al forțelor armate sovietice pe teritoriul Republicii Democratice Afganistan se va calcula în vechimea în muncă pentru stabilirea pensiei conform formule - trei luni de serviciu pentru o lună de serviciu pe teritoriul Republicii Democratice Afganistan.

Similar, pentru participanții la conflictul de pe Nistru, conform pct. 19 din Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr. 520 din 05.08.1992 „Cu privire la măsurile primordiale de protecție socială a persoanelor, participante la acțiunile militare pentru apărarea integrității și independenței Republicii Moldova, și acordarea ajutorului necesar cetățenilor și familiilor, afectate de conflictul militar”, *la stabilirea vechimii în muncă pentru acordarea pensiei, o lună de afare a persoanelor în acțiunile de luptă se egalează cu 3 luni de vechime în muncă,*

Este de menționat faptul că normele legale care fac obiectul prezentei excepții de neconstituționalitate, de asemenea nu prevăd posibilitatea ca perioadele menționate mai sus să fie luate în calcul la stabilirea pensiei conform actelor normative enunțate. Aceste perioade se vor considera ca perioadă de exercitare a serviciului militar (în termen sau prin contract) și se vor calcula în coraport de o luna de serviciu militar ca o lună de vechime în muncă pentru stabilirea pensiei.

Este de remarcat faptul că, dacă, persoana, care se încadrează în una din categoriile menționate, obține dreptul la pensiei în conformitate cu Legea asigurării cu pensii a militarilor și a persoanelor din corpul de comandă și din trupele organelor afacerilor interne și din cadrul Inspectoratului General de Carabinieri nr. 1544/1993, perioadele de îndeplinire a serviciului în zonele de conflict armat se calculează conform formulei o lună ca trei luni pentru vechimea în muncă pentru stabilirea pensiei.

Însă, cetățenii Republicii Moldova care au luptat în conflictele din Afganistan sau de pe Nistru, dar care se pensionează în temeiul Legii nr. 156/1998 nu beneficiază de calcul cu înlesniri a aceleiași perioade.

Astfel, cu toate că activitatea realizată este aceeași – îndeplinirea serviciului militar/special în perioada conflictului din Afganistan sau de pe Nistru, calculul vechimii în muncă pentru stabilirea pensiei este diferit, în dependență de Legea în temeiul căreia persoana se pensionează.

Curtea Constituțională nu odată a statuat că egalitatea în fața legii și a autorităților publice presupune lipsa oricărei discriminări directe sau indirecte. Discriminarea are loc atunci când persoanele care se află în situații asemănătoare sunt tratate în mod diferit (discriminare directă),

cu excepția cazului în care un astfel de tratament este justificat în mod obiectiv și rezonabil (a se vedea, în acest sens, HCC nr.6 din 10 martie 2020, §29; HCC nr.16 din 9 iunie 2020, §32; HCC nr.29 din 26 noiembrie 2020, §18; HCC nr.2 din 12 ianuarie 2021, §21). Curtea a subliniat că o condiție primordială pentru existența tratamentului diferențiat o reprezintă caracterul comparabil al situațiilor (HCC nr.16 din 20 mai 2021, §39).

În condițiile date putem constata că, două persoane care au participat în conflictele enunțate supra – corespunzător, aflându-se în situație identică, dar care s-au pensionat în temeiul a doua acte legislative diferite, aceeași perioadă de timp, unuia îi va fi calculată după formula o lună de activitate ca trei luni vechime în muncă pentru stabilirea pensiei, iar altuia după formula o lună de activitate ca o lună de vechime în muncă. Justificarea unei astfel de discriminări directe nu a putut fi stabilită, decât ca fiind o omisiune a legiuitorului la formularea prevederilor art. 5 și 50 din Legea nr. 156/1998.

Astfel, omisiunea contestată, contravine și prevederilor de la art. 16 alin. (1) din Legea supremă.

F. Lista documentelor relevante (dacă este cazul) – nu sunt anexate

G. Declarația și semnătura autorului sesizării

Declar pe propria onoare că informațiile prezentate Curții în prezenta sesizare sunt veridice.

Frija Radu

ÎNCHEIERE

22 februarie 2021

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ
al Curții de Apel Chișinău

în componența:

Președintele completului, judecătorul
Judecătorii

Bostan Angela
Mîra Ghenadie și Dașchevici Grigore

examinând în procedură scrisă cererea înaintată de apelantul Frija Mihail, prin intermediul reprezentantului Frija Radu, privind ridicarea excepției de neconstituționalitate,

în cadrul examinării în ordine de apel a cauzei de contencios administrativ la acțiunea înaintată de Frija Mihail către Casa Națională de Asigurări Sociale privind anularea actului administrativ individual defavorabil, obligarea recalculării pensiei și încasarea cheltuielilor de judecată,

c o n s t a t ă :

La data de 27 noiembrie 2020 Frija Mihail a depus o cerere de chemare în judecată către Casa Națională de Asigurări Sociale, concretizând ulterior pretențiile din acțiune, în final a solicitat: constatarea faptului că vechimea în muncă pentru perioada 04.08.1983 - 30.11.1990, se calculează conform formulei - 1 an de activitate ca 1 an și 6 luni vechime în muncă pentru stabilirea pensiei; anularea răspunsurilor Casei Naționale de Asigurări Sociale nr. F-1938/20 din 30.09.2020 și nr. F-2313/20 din 30.10.2020; obligarea Casei Naționale de Asigurări Sociale să calculeze, începînd cu 15.09.2016, vechimea în muncă a reclamantului calculată la stabilirea pensiei, ținînd cont de faptul că perioada de activitate 04.08.1983 - 30.11.1990, se calculează conform formulei un an de activitate ca un an și 6 luni de vechime în muncă, majorînd astfel vechimea în muncă realizată pînă la 01.01.1999, precum și stagiul total de vechime în muncă cu 3 ani 7 luni și 28 de zile; obligarea calculării începînd cu 15.09.2016 a vechimii în muncă realizată pînă la 01.01.1999, calcularea stagiului total de vechime în muncă cu includerea în aceasta a tuturor perioadelor de activitate realizate pînă în anul 1999, menționate în carnetul de muncă; obligarea stabilirii și calculării pensiei începînd cu 15.09.2016, ținînd cont de vechimea în muncă realizată pînă la 01.01.1999, precum și stagiul total de vechime în muncă; obligarea calculării și stabilirii în pensia totală a dreptului la pensie pentru perioada de activitate după anul 1999, în cuantumul pensiei minime pentru limită de vîrstă de 948,84 lei proporțional perioadei de cotizare după 1999; obligarea achitării diferenței dintre pensia stabilită conform prezentei cereri și pensia real achitată, începînd cu data stabilirii acesteia - 15 septembrie 2016, cu indexările ulterioare; încasarea cheltuielilor de judecată în mărime de 203,50 lei.

Prin hotărârea Judecătoriei Chișinău sediul Rîșcani din 21 iunie 2021, acțiunea depusă de Frija Mihail a fost respinsă ca neîntemeiată (f.d. 103).

La data de 02 iulie 2021 Frija Mihail a contestat cu apel hotărârea Judecătoriei Chișinău sediul Rîșcani din 21 iunie 2021, solicitînd casarea hotărârii primei instanțe, cu emiterea unei decizii noi de admitere integrală a cererii de chemare în judecată (f.d. 107).

În cadrul ședinței de judecată din 22 februarie 2022, apelantul Frija Mihail prin intermediul reprezentantului său Frija Radu, a înaintat o cerere prin care a solicitat ridicarea excepției de neconstituționalitate a prevederilor art. 5 alin. (1), (2) și art. 50 alin. (1) din Legea nr. 156/1998 privind sistemul public de pensii.

Art. 230 din Codul administrativ prevede expres că, încheierile judecătorești care se motivează se emit în procedură scrisă. Prin urmare, Colegiul a dispus examinarea chestiunii privind ridicarea excepției de neconstituționalitate, în procedură scrisă.

Studiind cererea depusă de apelantul Frija Mihail prin intermediul reprezentantului său Frija Radu, privind ridicarea excepției de neconstituționalitate, Colegiul consideră că cererea urmează a fi admisă cu remiterea sesizării spre examinare Curții Constituționale, din următoarele considerente.

În conformitate cu prevederile art. 195 Cod administrativ, procedura acțiunii în contenciosul administrativ se desfășoară conform prevederilor prezentului cod. Suplimentar se aplică corespunzător prevederile Codului de procedura civilă, cu excepția art. 169–171.

Conform prevederilor art. 12¹ alin. (1) Cod de procedură civilă, în cazul existenței incertitudinii privind constituționalitatea legilor, a hotărârilor Parlamentului, a decretelor Președintelui Republicii Moldova, a hotărârilor și ordonanțelor Guvernului ce urmează a fi aplicate la soluționarea unei cauze, instanța de judecată, din oficiu sau la cererea unui participant la proces, sesizează Curtea Constituțională.

La ridicarea excepției de neconstituționalitate și sesizarea Curții Constituționale, instanța nu este în drept să se pronunțe asupra temeiniciei sesizării sau asupra conformității cu Constituția a normelor contestate, limitându-se exclusiv la verificarea întrunirii următoarelor condiții:

a) obiectul excepției intră în categoria actelor prevăzute la art. 135 alin. (1) lit. a) din Constituție;

b) excepția este ridicată de către una din părți sau reprezentantul acesteia ori este ridicată de către instanța de judecată din oficiu;

c) prevederile contestate urmează a fi aplicate la soluționarea cauzei;

d) nu există o hotărâre anterioară a Curții Constituționale având ca obiect prevederile contestate.

Ridicarea excepției de neconstituționalitate se dispune printr-o încheiere care nu se supune niciunei căi de atac și care nu afectează examinarea în continuare a cauzei, însă pînă la pronunțarea Curții Constituționale asupra excepției de neconstituționalitate se amână pledoariile.

Dacă nu sînt întrunite cumulativ condițiile specificate la alin. (2), instanța refuză ridicarea excepției de neconstituționalitate printr-o încheiere, care poate fi atacată odată cu fondul cauzei.

Instanța de judecată poate ridica excepția de neconstituționalitate doar dacă cererea de chemare în judecată sau cererea de apel a fost acceptată în modul prevăzut de lege ori dacă cererea de recurs împotriva hotărîrii sau deciziei curții de apel a fost declarată admisibilă conform legii.

Conform paragrafului 82 din hotărârea Curții Constituționale nr. 2 din 09 februarie 2016, pentru interpretarea articolului 135 alin. (1) lit. a) și g) din Constituție, judecătorul ordinar nu se va pronunța asupra temeiniciei sesizării sau asupra conformității cu Constituția a normelor contestate, ci se va limita exclusiv la verificarea întrunirii următoarelor condiții: obiectul excepției intră în categoria actelor cuprinse la articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție; excepția este ridicată de către una din părți sau reprezentantul acesteia, sau este ridicată de către instanța de judecată din oficiu; prevederile contestate urmează a fi aplicate la soluționarea cauzei; nu există o hotărâre anterioară a Curții având ca obiect prevederile contestate. În paragraful 83 din hotărârea menționată, Curtea a reținut că verificarea constituționalității normelor contestate constituie competența exclusivă a Curții Constituționale, iar judecătorii ordinari nu sunt în drept să refuze părților sesizarea Curții Constituționale, decât doar în condițiile menționate la paragraful 82.

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ al Curții de Apel Chișinău constată că, la caz sunt întrunite condițiile necesare pentru ridicarea excepției de neconstituționalitate stabilite în art. 12¹ alin. (2) Cod de procedură civilă.

Astfel, obiectul excepției de neconstituționalitate, intră în categoria actelor cuprinse la articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție, excepția este ridicată de către reprezentantul părții în proces, împuternicit în modul stabilit prin Lege, iar prevederile contestate sunt aplicabile cauzei, și nu există o hotărâre anterioară a Curții Constituționale pe acest obiect, motiv din care cererea înaintată urmează a fi admisă.

Or, cererea de sesizare a Curții Constituționale privind verificarea constituționalității normelor contestate, depusă de reprezentantul apelantului, constituie o prerogativă a acestuia, iar prin ignorarea demersului de ridicare a excepției de neconstituționalitate și rezolvarea litigiului fără soluționarea prealabilă a excepției de către instanța constituțională, judecătorul ordinar ar dobândi prerogative improprii instanței judecătorești.

Totodată, Colegiul reiterează că în conformitate cu prevederile art. 12¹ alin. (3) Cod de procedură civilă, ridicarea excepției de neconstituționalitate se dispune printr-o încheiere care nu se supune niciunei căi de atac și care nu afectează examinarea în continuare a cauzei, însă pînă la pronunțarea Curții Constituționale asupra excepției de neconstituționalitate, se amână pledoariile.

Din considerentele enunțate, Colegiul ajunge la concluzia de a admite cererea privind ridicarea excepției de neconstituționalitate și a sesiza Curtea Constituțională pentru verificarea constituționalității prevederilor legale sus enunțate.

În conformitate cu art. 12¹ Cod de procedură civilă, art. 195, 230 Cod administrativ, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ al Curții de Apel Chișinău

d i s p u n e :

Se admite cererea apelantului Frija Mihail, prin intermediul reprezentantului său Frija Radu, privind ridicarea excepției de neconstituționalitate.

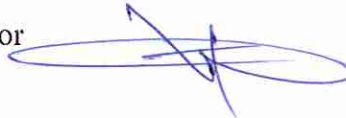
Se ridică excepția de neconstituționalitate a prevederilor art. 5 alin. (1), (2) și art. 50 alin. (1) din Legea nr. 156/1998 privind sistemul public de pensii.

Se remite în adresa Curții Constituționale sesizarea privind ridicarea excepției de neconstituționalitate.

Încheierea nu se supune nici unei căi de atac.

Președintele completului, judecătorul	/semnat/	Bostan Angela
	/semnat/	Mîra Ghenadie
Judecătorii	/semnat/	Dașchevici Grigore

Copia corespunde cu originalul, Judecător

Dașchevici Grigore